

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Theophili Raynavdi, Ex Soc. Iesv. Erotemata De
Malis Ac Bonis Libris, Deque Ivsta Avt Inivsta, eorumdem
confixione**

Raynaud, Théophile

Lvgdvni, 1653

V. Ad quid teneatur qui alienum librum malè confixit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-11141

Quare meritò Gerſo tom. 1. tract. de examinat. doctrin. p. 2. consideratione 5. poſcebat, vt curia Summi Pontificis haberet Doctores Theologos, ac cenſores, (de his namque agebat,) [*Non parciales, non ſeductos, non faſtuosos, non quatuosos, aut inuidos, non poteſtati ſeculari, non ſpiritali plus quam veritati fauentes; alioqui tolerabilius eſſet nullos habere, quam tales pati.*] Addere æquè poterat, quos ex illa ſublīmi, & præcellā veritatis ſpecula deligi ad cenſendum de aliis contrigerit, non præcipites, non procliues ad ſuffigendum, ſed veluti per vim ad id adigi, oportere. Qua in parte habent Romani cenſores, quam imitentur, Apoſtolicam Sedem. Eam enim in notandis, & hæreſeos errorisve inſimulandis quibufvis, maturitate ac tarditate ſumma ſemper proceſſiſſe, demonſtrat Heſſelius lib. de perpetua Cathedra Petri firmitate c. 8. 100.

555.

EROTEMA V.

*Ad quid teneatur qui alienum librum
malè confixit.*

Sepoſitum cenſorem qui citra culpam omnem, opus alienum damnaret, ſadmiſſa tantum iniuria materiali. Id enim vel nunquam contingit, vel admodum infrequens eſt, ob cenſorum idoneorum peritiam, quæ ignorantiam depellendo, obſtruit viam illam auertendi culpam. Quòd ſi aliquando ita accidere ſupponamus, vt cenſura nonniſi materialiter iniuſta feratur; eadem ferè iniicitur obligatio cenſori, ex quo ſoluta ignorantia, errorem ſuum, quo priùs inculpabiliter laborabat, deprehendent; quæ cenſori formaliter iniuſto iniicitur; quia quamuis mitiùs cum eo ſit agendum ob culpæ formalis defectum, tamen tenetur ipſe quoque, & quidem iuſtitia titulo, (vt fert probabilior ſententia,) ad præſtandos indemnes quos læſit, vt ex dicendis intelligetur.

556.

Mala cenſura; inprimis reuocanda.

Sepoſito itaque huiuſmodi cenſore, agamus de eo, qui malè, & cum culpa damnarit. De hoc non eſt dubium, quin ad retractationem, & famæ, & honoris, damnorumque omnium ex iniuſta confixione conſecutorum reſtitutionem teneatur; & quidem quamprimùm, cum iniuria irrogata non patiat rem differri. Prorogatur enim, & continuatione fit maior, vt in ſimili dicitur circa furtum, & detractionem. Cumprimùm ergo ſuppetit facultas, adhibenda eſt inprimis reuocatio. Diſertiffimè cap. qualiter & quando, de accuſat. Innoc. III. duobus Inquiſitoribus in hæc verba præcipit. [*Ne inde naſcantur iniuriæ, unde iura naſcuntur; mandamus quatenus ad conſcientiæ vestræ iudicium recurrentes, ſi contra præſcriptum ordinem tanquam homines exceſſiſtis; non pudeat vos errorem veſtrum corrigere, qui poſiti eſtis, vt aliorum corrigatis errores; quoniam apud iudicem diſtinctum, in qua meſura meſi fueritis, remeſtietur vobis.*]

557.

R. r

Morem

Morem hunc esse Apostolicum habetur *cap. veniam 35. q. 9.* ubi etiam additur: sicut sententia Romanæ Sedis in melius commutari valet, (cùm scilicet deprehenditur illapsus error facti;) sic cuiuslibet Ecclesiæ sententia, cùm per surreptionem data cognoscitur, rationabiliter reuocari potest. Addit ibidem Innocentius *epistola ad Episcopos Macedonia*, graue videri non debere, si cuiuscumque iudicium retractetur, & cùm agnoscitur per errorem lata sententia, (aut quod detestabilius esset, si per malitiam fuisset in eam peccatum,) reuocetur prior damnatio. Seuerè itaque Iuo *epistola 95.* alloquens Paschalem Papam, hortatur illum, vt ipsammet sententiam malè latam à nemine foris retractandam, immutet. Tunc enim, (inquit,) indecens est, sicut Apostolicis docemur exemplis, & scriptis, si aliquando sententiam mutet ipse Apostolicus in melius, cùm aliquid subreptum fuerit. Hoc in primis faciendum esse dicebam à quibusuis censoribus, ne iniuria semel illata, perpetuetur. Plenius id verso in opere *de honore Iudicis.*

*Sarcienda ex obligatione, damna fortunarum, & iusti
lucri præditio.*

558. Tam quod attinet ad restitutionem damnorum illi iniuriæ adiunctorum, eius obligatio rata, & clara est, ex generalibus principiis de restitutionis necessitate, ei iniecta, qui damni alieni, volens & iniusta causa fuerit.

Sed cùm duplicis generis damna, per iniustam libri suffixionem irrogari possint, nempe alia contra famam & honorem Autoris, alia contra fortunas, & iustum lucrum, quod ex libri libera euulgatione sperari poterat, siue Autori, siue Bibliopolæ; de hac quidem posteriore iniuria, non est admodum operosa resolutio. Perspicuum enim est, eam esse integrè sarciendam ab iniusto irrogatore. Nimirum interdum autores, expensas non leues in opere conficiendo, aut exornando posuerunt, quas sibi operis publicatione, & libera diuenditione refundendas sperabant; qua spe ob inhibitam libri venditionem, miserè cadunt. Quicquid verò sit de autoribus, quos sordes in fœtuum suorum vèditione confectari, & rem suprâ omne pretium, eruditionem inquam, atque doctrinam, lucello cuiuspiam captando venalem exponere, & pretio subiicere, probrosum est; certè Bibliopolæ non possunt expensas in libri editione non facere. Et porrò expensæ, & iustum lucrum quod insuper obuenturum erat, pereunt Bibliopolæ, si libro iam edito inhibeat venditio eius, atque distractio, ob interpositam confixionem; ita vt liber qui cardè vendendus erat, vel flammis voracibus absumatur, vel in scombrorum tunicas abeat, piperisque cucullos. Igitur cùm malignus censor sit horum damnorum causa, manifestissimum est, contrahi ab eo obligationem omnia illa dispendia reparandi; & indemnes præstandi quos maligna libri confixione violauerit.

Quid de obligatione sarciendi Autoris famam.

559. Maior difficultas est, de iniuria quo ad honorem, & famam; quæ duo, hîc secernere non sum sollicitus, cùm sit amborum, quo ad rem præsentem, par planè ratio; quamuis non sit dubium, quia rem exactè agitando, sint secernenda. Quod difficultatem circa eos facit in hoc negotio, est præfertim modus quo sarciri

sarciri debet iniuria. Nam quòd sarciri debeat, non potest esse dubitatio; quandoquidem est vera iniuria, veràmque infert cum alieno iure inæqualitatem, quam debita restitutione tolli, ac reparari, est necesse. Expendendum porrò est, eam restitutionem admetiendam esse ad interclusam honoris & famæ prorogationem, autori ex libro obuenturam per multa sæcula, vt suprà considerauimus. Hoc enim autoris bonum, præcludit iniuste, qui librum malignè configit, proindeque non tantùm est ei cogitandum de restitutione famæ aliunde iam comparatæ, per dedecus illatum sauciata, & honoris perperam fœdati; sed etiam de restitutione famæ obuenturæ, & honoris in germine suo succisi, spectata probabilitate boni consecuturi, nisi iniustus obex fuisset appositus. Item, quia plerumque, autor cœtui alicui conferitur, v.g. quia est Religiosus; & dedecus ex nota membris huiusmodi corporum iniusta, per iudiciorum humanorum deprauationem, in ipsa corpora transfertur; necessarium quoque est, vt malignus censor, de ea illuue abstergenda cogitationem suscipiat. Nihil in hac vniuersa, quam deposcimus, honoris, & famæ restitutione ambiguum puto, cum ius cui incommodatum iniuste fuit, sit verum ius: ac proinde ad inæqualitatem cum eo reducenda sint omnia, vt iustitiæ legibus fiat satis.

*Malè tutum profugium ad non satisfaciendum, ex
sublimitate censorum.*

Tantùm posset euentus assignari, in quo censor iniquus putaret se restituendæ alienæ famæ, per malignam confixionem violatæ, onere liberatum; est enim grauium scriptorum sententiæ, Toleti *lib. 5. Instit. c. 70.* Couarruuiæ *ad leg. peccatum p. 1. n. 8. §. tertio adultera.* Soti *lib. 4. de iustitia q. 6. art. 3. ad 4.* Cerdubæ *lib. 1. q. 33. art. 2.* Lessij *lib. de iustitia c. 12. n. 138.* aliorumque plurimorum; si restitutio famæ bonæ alteri malè ereptæ, non possit fieri absque damno famæ longè potioris, ac pretiosioris, posse restitutionem absque scelere omitti. Vt si vir illustris, ex infima plebe aliquem, cuius fama tanti non sit, resperferit infamia, nullo iure plebeius ad dispendium famæ suæ tollendum vegere potest virum illustrem. Ea igitur esse poterit abiectio autoris, dispendium famæ per confixionem passi; & è contrario sublimitas censoris tanta, vt exsoluendus prorsus videri queat, obligatione restituendæ alienæ famæ, ne suam deterat, & exterminet, sarciendo alienam. Nec fortassis deerit, qui munus censuræ adedò sublime esse pronunciet, vt quando permagni interest, illum cui concreditur, esse in æstimatione apud omnes, vt cum autoritate, ac fructu munus adedò necessarium jobire valeat, non sit ab eo reposcenda restitutio alienæ famæ, cum damno propriæ: non modò si minutus, & obscurus sit autor, & liber famæ pertenuis ferax; sed etiam cum autor non est proletarius duntaxat, & ex libro confixo accessionem nomini suo non exiguam sperare meritò poterat.

Nolo circa euentum Metaphysicum tricari, vel probabilitatem sententiæ ex grauibus Doctoribus adductæ, labefactare, aut vocare in dubium: sed illis in præsentia dimissis, nego ordinarias confixionum malignitates, posse ad eum modum, censoribus abire liberas onere reducendi omnia ad æqualitatem, & restituendi famam; non modò in alio genere, puta pecuniaria compensatione,

Rr 2 vel

560.

561.

vel in eodem genere, sed indirectè; nimirum laudando, & celebrando, quem iniusta suffixione infamârunt, (quibus modis autores prædicti grauarent in proposito euentu iniquum censorem; sed etiam in eodem genere, ac directè. Quæ enim tanta esse potest necessitas improbi censoris in concedito munere retinendi, vt Autori libri iniquè confixi, dispendium famæ sit idcirco subeundum? Quin potius deiciatur de gradu minister nequam; ne armatus facultate qua malignè abutitur, in perniciem innoxiorum pergat securè, contra ius, falsque, & manus sanctum dehonestare, ac nouis se in dies criminum iaculis trāsfordere.

Etiã sublimissimi in Ecclesia apices, lesos leuare Autores refixa iniusta censura, iustum duxerunt.

562. Exempla habemus sublimissimorum supra omnem comparationem censorum, quibus cum censura non bona absque culpa excidisset, graue non est visum, indemnitati famæ alienæ consulere mutato iudicio. Sic enim Benedictus II. vt est apud Rodericum Toletanum *lib. 3. c. 13. hist. Hispan.* [Cum librum Iuliani Toletani, (appendo Roderici verba,) minùs cautè tractando, indixisset reprobandum, audito postmodum Iuliani Apologetico, non se obfirmavit in sententia, sed librum ante confixum, dignè ac piè recipiens, cunctis legendum indixit, atque acclamando, *Laus tua Deus in fines terra*, lectum sæpiùs notum fecit, & rescriptum Domino Iuliano per Legatos eius, cum gratiarum actione, & cum honore remisit; & omnia quæcumque scripsit, iusta & pia esse, deprompsit.] Ita locum Roderici legit Garfias Loayza *in notis ad XV. Conc. Toletanum*; quamuis verba Roderici in exemplaribus vulgatis, non ferant Benedictum Romanum Pontificem, sed Roman recepisse Iuliani Apologeticum, & approbasse: quam varietatem quoad alia, in eo Roderici capite, ex MMSS. notauit Ambrosius Morales *lib. 12. hist. Hispan. c. 58.* irrepere quoque quoad Benedicti nomen potuisse, est verisimile; ipsùmque Benedictum approbasse Iuliani apologeticum, affirmat idem Morales, ac Valquez *3. p. d. 37. c. 3. in fine.* Quod verò Baronius calumniæ dicam Roderico impingit anno 684. approbante Seuerino Brinio *in notis ad Benedict. IX. Concil. Tolet. XIV.* præfixam; cum Benedictus, (vt aiunt isti,) non improbasset, sed tantùm explicari petiisset sub obscuras propositiones Iuliani, pace virorum grauissimorum, calumnia est in Rodericum. Nam Concil. Toletanum XV. in eo Apologetico pleniore, qui missus secundò est Romam sub Sergio Papa, disertè habet, [Capitula Iuliani incautè posita, visa fuisse Benedicto; eumque incuriosa lectionis transcurfione prætereuntem, existimasse, longè aliud voluisse Iulianum, quum reuera voluisset.] Rursùsque inferiùs idem Benedictus incuriosa lectionis arguitur: & non explicationem poposcisse, sed librum erroris reprehendisse, satis apertè traditur. Itaque saluum manet quod dixerat Rodericus, Pontificem Benedictum, mutato iudicio, famæ Iuliani, quam improbo eius libro sauciauerat, prospexisse.

563. Quod humilitatis Christianæ, Pontifices quoque ipsos non dedecentis exemplum, æmulatus proximè est superioribus annis cæterus grauissimus, refixo post discussam vberius causam, decreto aduersùs Opus *de præceptis Ecclesie*, noti cuiusdam scriptoris. Cedo censorem, Romano Pontifice sublimiorem. Cedo, cuius famam plus interfit esse illibaram, & à specie, vel suspitione leuitatis immunem,

eo cœtu quem designavi. Non tamen, (vt salua esset autorum immeritò per obreptionem confixorum fama,) indignum suo gradu, aut nomine censuerunt, latum sine culpa falsum iudicium reuocare. Nimirum, quia sapientis est, vel in rebus alios non attingentibus merèque speculatiuis, mutare mentem, comperta veritate: & vt iam olim est ab Augustino *lib. 3. contra Crescon. cap. 3.* pronunciatum, [sententiam falsam nunquam tenere prima laus est, secunda mutare.] Lege sis eundem Augustinum *epist. 7.* & Cassianum *de Incarn. cap. 4.* Quanto ergo magis idem præstandum sit, cum id iustitia quoque vrget, & malè, ac cum culpa conscissum proximi nomen, exposcit? Ita verò contingit in euentu quem proposuimus.] Nunquam piguit in melius retorsisse iudicium,] ait Zozimus *epist. 3.* confirmatque exemplo Iudæorum admonitorum à Daniele, qui iudicium improuidum retractarunt.

Effugij propositi præclusio firmatur.

Quare non est quod qui in alium malè configendo iniurius fuit, tergiueretur, & suam ad restituendum obligationem eludi, vel elidi posse censeat, eo quem referebam prætextu: idque excusare, est sibi placere in iniustitia. Quod malum longè grauius, ita in quibusdam deplorat S. Cyprianus *epist. 55.* in hos quoque meritò intorquendus. [Primus felicitatis gradus est, non delinquere; secundus delicta cognoscere; illic currit innocentia integra, & illibata quæ seruet; hinc succedit medela quæ sanet: quod vtrumque isti, offenso Deo perdidit.] Dicat potius censor improuidus cum S. Augustino *in prologo retract.* [quilibet eorum, nec quisquam, nisi imprudens, idè quia mea errata reprehendo, me reprehendere audebit, sed si dicit non ea debuissè à me dici, quæ postea mihi etiam displicerent, verum dicit, & mecum facit, eorum quippè reprehensor est, quorum & ego. Neque enim ea reprehendere deberem, si dicere debuissè; sed qui primas non potuit habere sapientiæ, secundas habeat partes modestiæ: vt qui non valuit omnia impænitenda dicere, saltem pœniteat quæ cognouerit dicenda non fuisse.] Integra lucubratione cui titulus, *de honore iudicis, num dum à retractandi obligatione eximat, vitio anterioris sententiæ deprehensio,* discussa est hæc in peccatis excusatio.

564.

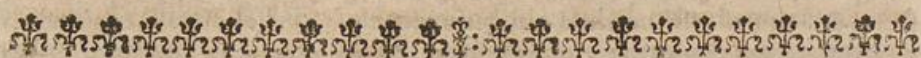
Quid iniquo censori sarcendum, aut reparandum.

His ita constitutis, reliqua est ea quam dicebam difficultas circa modum restituendi famam, mala iniustaque confixione violatam, & abolendi dedecus quod ea inhonoratio irrogauit. Neque enim sufficere potest concessio vt liber sit publici iuris, & impunè teratur. Hoc quippè iam ab initio debitum fuit, quamuis nulla irrogata esset iniuria. Nunc igitur post eam illatam, & subsequutum damnum, simulque perseverante antiquo illo iure quod interposita iniuria violauit, non sustulit; non modò concessio iuri antiquo respondens tribuenda est, sed etiam pro reparanda in æqualitate inducta, per restitutionem commensam damno, & pro abolenda iniuria per condignam satisfactionem, est satagendum: quæ præstari non oportuisset, si iniusta confixio non interuenisset. Sanè qui mercatorem ingenti lucro prohibuisset iniuste, inter-

565.

R r 3 cluso

cluso ei ad nundinas itinere per aliquot dies, non exequeretur quod iure tenetur, si tantum dimitteret mercatorem liberum, eique permetteret aditum ad nundinas, per reliquum tempus quo durabunt. Alstringitur enim insuper satisfacere pro iniuria irrogata per iniustam impeditioem iniectam; itémque damna consecuta sarcire. Non aliter ergo statuendum est in re nostra. Et damnorum quidem realium reparatio, quomodo facienda sit, non est perceptu difficile; est tamen executu difficillimum, cum aded card stet librorum editio, & lucrum inde speratum non soleat esse exiguum. Famæ verò, & honoris reparationem adæquatam iniuriæ, constat præstari non posse, nisi sincera nequitia in autorem innoxium admittæ detestatio, quantum erit in reo, tantundem peruagetur, quantum disseminata fuerit confixio; vnâque probum, & inhonoratio autoris. Quam mentem, vt suscipiat homo malignus, qui alienæ famæ dilapidationem, nihil antea fecerit, & honorem proximi aded indignè protriuerit, difficillimum arbitror; & absque peculiari, & supra communem modum exaggerato diuini roris affluxu, ferè impossibile.

OPERIS CLAVSVLA.

Sicera merentibus, & vinum iis qui amaro sunt corde.

S I V E,

*Autor cuius liber confixus fuerit, quibus verbis ac vocibus,
hunc lenire dolorem possit.*

566. **D**istinctio hîc adhibenda est. Vel enim iusta fuit confixio, vel iniusta. Quamuis autem vtrobet modo sit facta libri confixio, & Autoris dehonestatio, iustum, ac congruum sit, eum dolorem lenire; tamen pro eo duplici confixionis modo, varium leuamen est adhibendum,

Libro iuste damnato, unde captanda autori patientia.

Si liber perspicuè noxius erat, & iure ac legitime facta est confixio, ab iis qui poterant, & debebant, nec censores ius sibi quo non pollebant, arrogarunt; non est quodd autor nisi de leuitate sua, & præcipiti editione operis, vel non satis pressi ac discussi, vel omnino premendi, & nunquam publicandi, queratur; præsertim si quod non raro contingit, censores ante editionem quaesisset, qui palparent, non rescinderent vulnera, & strumosa operis. Rari enim sunt, qui cum Blesensi dicant *epist.* 77. [Libri mei prima pars, à Magistro Guilielmo fratre meo correctæ est; quia timeo, ne sit indulgentior mihi, si quid in eo vitiosum inuenit, precor, vt ab initio totum diligentiore cura recurratis; quatenus nihil ibi resideat, quod lectorem offendat, quod inducat errorem, quod virtutem non exerceat, quod non ædificet fidem, quod vitam non instruat, quod non sapiat honestatem.] Aufonius egregie